

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عمل صالح در نهج البلاغه

✓ در ادامه‌ی بررسی عمل صالح در کلام امیر مؤمنان علی (ع) با محوریت کتاب شریف نهج البلاغه،

به به قسمتی از خطبه ی ۱۰۶ این کتاب، اشاره خواهد شد.

در این خطبه ابتدا امیر مؤمنان علی (ع) در مورد فضیلت دین مبین اسلام و سپس در فضایل

پیامبر اکرم (ص) مطالبی ایراد فرموده‌اند و بعد به ملامت و سرزنش برخی از یاران خود پرداخته‌اند که هر

چند ظاهراً در اطراف امام (ع) بوده‌اند ولی متأسفانه با عملکرد نادرست خود، مشکلات زیادی را برای

ایشان ایجاد کرده‌اند.

امام علی علیه السلام در قسمت انتهایی خطبه به وصف دشمنان خود پرداخته و می‌فرماید:

« يَعْمَلُونَ بِالشُّبُهَاتِ وَ يَسِيرُونَ فِي الشَّهَوَاتِ ... »

به شبهات عمل میکنند و برای رسیدن به شهوات و بر مبنای امیال نفسانی حرکت می‌کنند.

گاهی حق و باطل، کار درست و نادرست مشخص و معین است، وظیفه‌ی ما هم معلوم. باید عمل

صالح انجام شود و از سوی دیگر باطل نیز کاملاً واضح و نادرستی آن آشکار است که وظیفه‌ی ما دوری

از آن میباشد.

ولی گاهی حق و باطل کاملاً مشخص نیستند. قسمتی از حق با باطل به نحوی آمیخته شده که

تشخیص درست از نادرست کار آسانی نیست. این موارد را «شبهه» و یا «فتنه» می‌گوییم. اتفاقاً هر چه

به زمان ظهور نزدیک میشویم، شبهه و فتنه نیز بیشتر شده و کار ما هم سختتر میشود.

هر چه زمان میگذرد، عقل بشریت کاملتر می شود، لذا اگر باطل به شکل مستقیم و واضح ارائه

شود، کسی از آن پیروی نمیکند، بنابراین باطل را به نحوی با حقیقت میآمیزند و به ظاهر آن رنگ

لعاب درستی و پاکی میدهند. در برخورد اول انسان حقیقت میبیند ولی وقتی خوب دقیق شویم، می

فهمیم چند تا باطل نیز در آن وارد شده است.

لذا مراقبت و توجه انسان در این موارد باید دو چندان باشد.

عرفانهای بدون شریعت هم مصداق بارزی از این شبهات است. در ظاهر، اسلام و دین و

حقیقت است ولی باطن آن ضلالت و گمراهی^۱.

وظیفهی ما در برخورد با شبهات، در ابتدا توقف است. انسان مؤمن نباید به شبهات عمل کند.

یکی از توصیههای اساسی آیت الله بهجت^(ره) همین بود که به معلومات خود عمل کنید ولی در مجهولات

و شبهات توقف کنید. در این گونه موارد باید احتیاط کرد و با دقت و وسواس بیشتری برخورد شود.

در مواردی که حق و باطل با هم آمیخته است نباید انسان سریع آن را بپذیرد و به آن عمل کند.

متأسفانه یکی از مشکلات عمدهی جامعهی فعلی ما همین عمل به شبهات است. همان چیزی که

علی علیه السلام نیز نسبت به اطرافیان خود گلهمند بودند. یک مطلبی را میشنویم، بدون آنکه نسبت به

^۱. جهت آگاهی بیشتر به جزوه جلسهی پنجم از همین مبحث مراجعه فرمایید.

صحت و درستی کامل آن اطمینان پیدا کرده باشیم، بدون فکر و تأمل برای دیگران نقل میکنیم و یا از طریق پیامک برای عده‌ی زیادی بیان میکنیم. مجموعه‌ها و یا فیلمهایی درست میکنند که ظاهر آن حق است ولی لایه لای آن تعدادی دروغ و باطل هم مخلوط میکنند و به سرعت در جامعه از طریق بلوتوث پخش میشود. ما هم در این میان بدون آنکه فکر کنیم، دکمهی گوشی را میزنیم و برای دیگران می‌فرستیم.

بنابراین باید خیلی دقت داشته باشیم. جایی که حق و باطل مشخص است به وظیفه عمل کنیم، ولی جایی که شبهه و فتنه در کار است اول توقف کنیم. سپس با فکر، تدبر و تأمل وظیفه را شناخته و به آن عمل کنیم. حق و باطل بسیاری از شبهات با گذر اندک زمانی، مشخص میشود، پس نباید خیلی عجله کرد.

در جمله دوم عبارت، امام علی علیه السلام از این که اطرافیان ایشان بر مبنای شهوات سیر و عمل میکنند، گلایه میکند.

منظور از «شهوات» فقط شهوت جنسی نیست، بلکه کل تمایلات نفسانی مورد نظر میباشد.

گاهی تصور ما این است که بر مبنای رضای خدا عمل میکنیم، ولی اگر خوب دقیق شویم می‌بینیم در واقع سیر عملکرد ما بر مبنای خواسته‌ها و تمایلات نفسانی است نه رضای خداوند. حتی اعمال خوب و عبادی را چون دلمان میخواهد و چون خودمان خوشمان می‌آید، انجام میدهیم. اگر همین اعمال خوب و نیک با خواسته‌های ما در تضاد باشد یا از انجام آن شانه خالی میکنیم و یا با سختی و

کراهت انجام میدهیم. همین کراهت نشاندهدی عدم خلوص نیت ما در انجام عمل میباشد.

آنجایی که انسان بر خلاف میل و خواستههای نفسانی خود عمل کند، فضیلت دارد، هر چند که سخت است. در روایتی که جلسهی قبل بیان شد، فضیلت و برتری با اعمالی است که نفس انسان به آن کراهت داشته باشد.

باید انسان دقت کند آیا مواردی که رضای خداوند بر خلاف میل و خواستهی درونی انسان

است، با همان رغبت و شوق عمل میکنند؟ یا فقط این شوق زمانی است که رضای خداوند مطابق با رضایت نفس است؟ اگر این شور و شوق کم باشد و یا با کراهت انجام شود، معلوم میشود اعمال قبلی هم خالص نبوده است.

درست است خیلی اعمال و کارها مطابق با رضای خداوند است ولی مهم این است که همین

اعمال هم برای خدا انجام شود نه برای نفس و امیال نفسانی.

ان شاءالله خداوند به همه ما توفیق شناخت و عمل به وظیفه، مطابق با رضایت و خشنودیش

عنایت بفرماید.^۱

---

^۱. بیشتر وقت این جلسه به پرسش و پاسخ اختصاص یافته است.